

Kerítésből, bódéból, útjelekből vonat zötyörög el:

a kert fölött, útjelek közt bódék alatt inkább: de ily bizonytalanul bizonyos: az írógép egy másik térben, egy másik időben, de szellős, mint képzeletben most az volt: kigurul a beejtett radír, csupa szerkezet, átlátni rajta. Billentése visszatér, ez valós: kezem a betűkön, a régi fémen, jeleken: és ez fut rajtuk, ami most van. Nincs hát az a vonat, ne lehetne? Mi veszélye volt akkor az időnek: ez, hogy ez most másik idő? Miért van elegünk ebből, a másikéből, a magunkéra mért nem érünk rá? Át lehetett vészelní, nem vezett el, meg sem került belőle semmi hasznosítható: ha nem az az idő telik, hát másik: ha nem én, hát más mondja ezt: ha nem ezt, úgy is valamit. És mégis, mind ott ülünk egy-egy ilyen valamikori elcsöndesült vagy felkattogó időben: a kifejezés nem kötelező megalkuvásaira vállalkozunk, hogy elmondjuk: végeredményben egymást. Közelebbi eredményben magunkat, nagyon csak ennyit. Mit írok, mit hagyok abba e közlésért? Mi összefüggés ad önbizalmat, hogy megszólalhatok ekképp: mi tág, radírt kihullató idő valamikori billentyűzete, váza ad módot? Kapcsolat valakivel, aki nem vagyok már: akkor most bárkihez is szólhat ez. Mégsem bizok rá semmit: a palack nem vízhatlan — lazaság és kihullás! —, az érzékek mind bizonytalanok — vonat! —, a cél kétes — mind a többiek mint a pokol: s magam: mint az egyetlen értelmes filozófiai kérdés. Kis lexikon, íme, haszontárgy hasonmása, utalgatások vonata és radírja, és kihullatás adja, mi dolga lényege.

A térgyakorlat

Gyakran mint zsúfolt földalatti állomás felé igyekezve a villamost elhagyók közt: mint akit vonnak, vagy hall egy hangot, lát elérendőt, neküramlik: és kezdősebességét súlya jól határozza meg: hát érdemes volt lefogyni, ezét, e mozgás jó súlyát megtartani csak, ehhez valami szerkezetet, mint ha — hasonlat és hasonlat! — régi gépként újra felfedeznének, írná rajtam a tér gyakorló szövegeit, nem olvas legalább senki, nem olvas engem s nem olvassa őt. Mindenki

siet, az újságvásárlás természetellenes mozgáskihagyás, de megint lábak, testek közt, könyökök közt, pontosan megfelelő sebességgel, érintét, igen, ez a kifacsarás is, ily tét, az érintése, hogy senkit meg ne érintsek most, jön, hasít át a többi igyekvő közt mégis meghagyott térben. A mégis megmaradt tér gyakorlása tehát ez, oly céllal, melyet legalább elhihetek. Megérkezem a teljes huzat hasonlatába, s megkapaszodom kisváltósúlyom határozott formáival ugyanabba a semmibe, amelyben egy hordó gurul, és nem kell semmit elmondanom, senkit nem kényszerülök meghallgatásra kényszeríteni. A következő állomáson kiszállok, horgasztott fejjel kezdek gyorsulást, ebbe beleegyeneselem, és tovább. Aztán: a felszín, a város másik része, valahonnét — elfelejtem — elfelejtem ezt tenni tovább; vagy ott érzetten múlik el, csak ezt felejttem. Mintha temetkezve sietnék, sietős temetkező, behelyettesíthető mindenkim, mindenem, aki megvan és ami, és magam, e térgyakorlatba, de túl sok a hasonlat.

Mely igen hirtelen és árnyalatnyi alkony

követi a nyár elhúzódo nappalait, egyszerre itt van velük, kik majd épp nyersebb pályára lépnek. Istenem, meg fognak halni, ahogy erre már annyi példa volt, csak az idén is egy. Hajnal, sarak a lakhelyen, alul, egy testtartás szöge, mért oly árulkodó, mért nem lehetett másra következtetni? Csoda, hogy elő fogom szedni mind az idők vesztéből megmaradt ily tárgyakat, mint régi gép, kevés híján radír, vagy átválogatom félretett szép vagy színes papírlapjaimat, s valamit kezdek velük, nem tudom, vagy akkor legyen az határozottabban, hogy nem kezdek semmit velük. Hogy is ne térnék vissza, amíg tehetem, mind, mind, amit kihagyhatónak véltem, ahhoz, hogy is, hogy is ne hagytam volna ki, s mi mindent, ha az a kiáltás úgy megszakad, ha a körülményeken olyan szépen lehet gondolkozni, meglelni az összefüggésében célszerűt, ami leginkább együttlétre vezet, s ez akkor kezd széthullani tényezőnként egyenként. Vissza tudtam találni a régi gép billentyűzetéhez, semmi jelentősége az elhatározott kereteknek, és mert a nyers következés után — ez is: hány s hány! s mert mindbe nem lehet belehalni, kiáltón, nevetséges a mindenkori elhatározás, aztán mettől meddig oly váratlan, s a válasz hogy lehetne hirtelenkedés! alig kibírható mennyiség vész el, vegyük észre, de sokasága hozzászoktat ugyanahhoz, a sokaság lélek lesz, a lelkek, vagy nevezzük a benső lényeg bármi elérhetetlen, okolást nem is kívánó s tűrő stb., stb. Mit folytassam. Azt akartam mondani, hogy majd szépen megszűnik itt lenni velem mind, akivel csak s csak együtt képzelhettem, de hát ez csak képzelet volt, így kiáltok fel, mint valóbb képzelet, s ez biztatás, megszakadásig.

„Filozófusnak lenni nemcsak annyit

jelent, hogy éleselméjű gondolataink vannak, vagy akár iskolát alapítunk, hanem hogy úgy szeretjük a bölcsességet, hogy parancsainak megfelelően egyszerű, független, nagylelkű és bizakodó életet élünk”, mondta Thoreau. Ahogy a természet törvénye majd betelik rajtuk, ez, a természet rövénnyeként, félreütés, rajtuk így fog betelni; és van valami végig betelhetetlen, nemcsak az üresen maradó lakok, ahol a bélelő újságpapírt nem szaggatja épp érthetetlen szándék, másik lakásba költözünk, lesz életemben először, hosszabb időre, külön szobám, visszanyerjük a szabad mozgás valami jogát, és minden akkor fog igazán visszarántani, a délutánok elviselhetetlen hosszúak lesznek, a szőnyegen széthullt füveknek nem lesznek lovaspálya-akadályai, köles a padlón nem görkorcsolyáztat, és aligha térek vissza elhagyott műfajokhoz csak azért, mert az elevenesség becsapással fenyeget. Mindent egy határon belül el lehet intézni még módosításokkal, de ahogy oldalt fognak billenni, és ahogy a hegy oldalát szinte lehúzzák nyugvásukkal, ahogy a nap, mely elsiklik utolsó aznapi fényével a falon kint, tudni fogjuk, a különböző sűrűségű lomb közt érinti a tört kövekkel megerősített eróziógátat, no lám, az ellen, ha még ennek a mondatnak is van célja s értelme abban a roppant visszhangtérben, pedig kell, látni akarom, mire is jutok akár ennyi szerkesztett kompozícióval, melyre, eon, ez csak félreütés, elengedtem magam — nem számolok kisebb-nagyobb időkben. Megyek vissza hozzájuk, egy csomó élő, és ha nem lesznek, nincs, hogy másokat kell helyettük találni; leszünk erre majd magunk.